

CON MOTO MA NON PRESTO
(Anton Bruckner, *Bewegt doch nicht zu schnell*
Symphonie Nr. 4, Es-dur, Finale)

Per Aage Brandt 70 år, 26. april 2014

Sociale sammenkomster har som regel et fokus: enten en idé, eller en sag, eller også en person. Blandt de sidstnævnte slags er der nogle, som i stadig højere grad optager vores opmærksomhed, efterhånden som årene skrider frem: det er familiefester så som fødselsdage, navnlig de 'runde', bryllupper, dåb og konfirmationer, men selvfølgelig også de uundgåelige afskedsritualer, hvor man siger farvel til en god ven eller veninde, et familiemedlem eller en kollega. Uden at være alt for makaber kan man vel sige, at forskellen mellem de sidstnævnte og alle de øvrige er, at hovedpersonen kun er 'virtuelt' tilstede, og at (som Augustin har udtrykt det) al pomp og pragt ved disse ritualer kun er til for at trøste de efterladte; hovedpersonen har jo ingen glæde af dem.

Til gengæld er det 'fødselsdagsbarnet', som udgør ritualernes midtpunkt ved en rund dag, og her er det de omkringstående, samt de 'virtuelt' tilstedeværende gennem skrift, skype og andre medier, som bidrager til, at det 'skarpe hjørne' bliver til et 'rundt år', og til en erindring der, selv om den nok ikke er en 'evigtvarende erhvervelse' (som Thukydide kaldte det), dog tjener til at trække hovedpersonen tilstrækkeligt frem i lyset, så at han eller hun har en mulighed for at se sig selv spejlet i venners og beundreres blikke og ord.

En sådan anledning har vi netop i det foreliggende bind af RASK, som samler bidrag fra nær og fjern, og fra de mest forskellige kulturområder: litterære, musikalske, billedkunstneriske, journalistiske, med flere, for at genspejle noget af det, dagens fødselar, Per Aage Brandt, gennem de fleste af sine halvferdsindstyre år har betydet for os, og stadig betyder. Og spørgsmålet rejser sig naturligvis, hvad det er som vi alle sammen er enige om er det typisk Per Aage Brandt'ske i denne mangfoldighed, som på sin vis selv genspejler den mangfoldighed der er karakteristisk for Per Aages virke?

Lad mig gribe tilbage til hvad en beslægtet sjæl fra et andet kulturområde, botanikkens stormester Carl von Linné, plejede at sige: han kunne skue '*maxima in minimis*', det største i det mindste, fra nær-mikroskopiske iagttagelser i planternes kønsorganer til de ufattelige dimensioner i det store univers. Når man læser noget af Per Aages produktion, det være sig et digt eller en artikel om semiosis, slår det én, hvordan 'blikket', det Per Aage'ske *gaze*, er det som er det udslaggivende for fremstillingen og dens overbevisende kraft. Der er ikke tale om 'sproghandlinger' à la Austin eller Searle; hvad der sker her, er en semantisk-morfologisk overskriden af visse grænser: det poetiske udtryk, det videnskabelige argument hviler lige så meget på indholdet som på formen (visuel eller verbal). 'Et billede er værd tusinde ord', siger man, men i dette tilfælde er billede og ord dialektisk forbundne: de påvirker hinanden og kan ikke tænkes særskilt. Ligeledes er det blevet sagt at 'seeing is believing'; men i det brandt'ske univers er et syn altid en **ind**-sigt, en **aktiv** forståelse, hvilende på en 'willful act of belief', for at variere Coleridge.

Det er ikke altid let at komme med på den brandt'ske vogn, men når det lykkes, er resultaterne forbløffende. I min lange levetid som forsker og underviser, som både aktiv og passiv deltager i et utal af akademiske foranstaltninger indeholdende en tekstkomponent af den ene eller den anden slags, er det mig sjældent blevet forundt at være

til den grad grebet af en verbal fremstilling, at tid og sted smelter sammen i en højere enhed af total immersion, hvor tiden synes at have mistet sin øjeblikkelige forankring i time- og minuttal, hvor rummet udvider sig til at fremstå som et stereoskopisk billede, hvor alting flyder sammen for at danne en helhed. Når Per Aages semiotiske flyver først er lettet, er det umuligt at få den til at stoppe af sig selv, og man ønsker heller ikke at afbryde dens flugt, det være sig da, at ydre nødvendigheder af temporal eller lokal natur gør sig gældende.

Jeg kan måske bedst illustrere dette med en parallel fra andre åndsområder: skulptur, maleri, musik. Når man går igennem Richard Serras enorme installationer, omgivet og påvirket af et mættet poetisk kraftfelt, oplever man en reel 'masse-attraktion': man ved ikke rigtig hvor man befinder sig i forhold til sig selv, det omliggende mini-univers og eventuelt andre, som er ligeledes indfanget af denne dynamik. Når man støder på et andet menneske i en serra'sk ellipse, føler man sig nærmest ilde berørt og ved ikke hvordan man skal forholde sig til sådanne 'ekstraserratiske' figurer. Eller tænk på den overvældende, samtidig syntetiserende og vildt nedbrydende 'oceaniske dedifferentiation', som overgår én, når man går ind i Rothko-rummet på gamle Tate Gallery i London, hvor rum og farver slås om linjerne og fladerne i hans kæmpe-, delvis eller helt monokrome lærreder. På samme måde går det én under deltagelse i en af Bruckners orgiastiske symfoniske satser, hvor han, tilsyneladende uden anstrengelser, boltrer sig med kæmpe-cylindre af musisk messing, som han får til at genlyde langt ud i rummet og helt ned til ens tåspidser.

Alt dette minder om noget, Per Aage selv en gang har berettet med hensyn til det at lave poesi eller det i fællesskab at finde den perfekte oversættelse af et digt: man sidder alene, eller sammen med sin partner, og foreslår det ene ord, den ene linje efter det andet eller den anden, men ingenting sker, før man pludselig (som han kalder

det) 'får bordet til at danse' mellem sig selv og/eller modparten: for så véd man, at den rigtige udformning af den poetiske mening, eller den fuldkomne oversættelse, er hjemme.

For at komme tilbage til Bruckner – hans 4. symfoni (i Es–dur, den 'romantiske') har i fjerdesatsen overskriften 'bewegt doch nicht zu schnell'. Når Per Aage arbejder, er det altid 'bevægelsen', som kommer først; men denne bevægelse er aldrig 'for hurtig', derimod dvælende, sommetider nærmest stillestående, reflekterende: en romantisk indfølelse 'gazing' (selv om det sommetider er vanskeligt at følge dette blik rent materielt, som den gang vi fik lov at lægge et tykt slør af tobaks- og anden røg mellem os selv og tavlen med foredragsholderen og hans sindrige figurer). Denne langsomme, men intenst søgende bevægelse, som lydligt udbryder i hastige glimt af forståelse for så igen at blive underkastet nogle vilde melodiske forskydninger og højtflyvende tonale ekskurser, er typisk for den brandt'ske måde at angribe materien på. Det er en musisk flyvetur, en ekskurs i det endnu ikke fastlagte, og en overskridelse af grænser, man ikke anede var der, inden de blev lagt bag én. Livet, poesien, den litterære og videnskabelige virksomhed, det musikalske, alt går op i en højere enhed i det magiske brandt'ske univers.

For dette, og for hans delen med os, hans føren os ind, hans musiceren på alle (mulige og umulige) strenger er vi ham dybt taknemmelige. Uden Per Aage ville vore liv være fattigere, videnskaben ikke så frydefuld og pianoernes sangbunde uendelig mindre klangrige. Må han blive ved at flyve det semiotiske aeroplan og nå til stadig nye højder, både i egen sansning og i fælles 'sense making', på sin og vor fælles 'charpentes du sens'.

Austin, Texas, 28. marts 2014

Jacob L. Mey